

Na reprodukciji: *Leon Štukelj*, bron, OŠ Žužemberk 2002 in Mestni park Maribor 2007, v. 50 cm, original v žgani glini; *France Prešeren*, študija, mavčni negativ, 1997, v. 28 cm in kovani zlatnik, 1997; *D. B.*, žgana glina, 2012, v. 34 cm (Fotografije: Dragomil Bole)

Mag. Alenka Vidrgar

Od podobe do podobnosti

Vabimo vas na odprtje razstave
v petek, 2. oktobra 2015,
ob 18.30.

Razstava bo odprta do vključno
27. oktobra 2015.

Od podobe do podobnosti

Človekovo potrebo po proučevanju svojega telesa in trajnejšem zapisovanju lastne podobe lahko spremljamo od prazgodovine do danes – od opazovanja sence na steni ali odseva na vodni gladini do fotografiranja in razpečevanja lastne podobe s pametnim telefonom. Opazovanje in beleženje obraznih potez in ekspresij je namreč neločljivo povezano z zavedanjem in odkrivanjem samega sebe, svoje identitete, osebne edinstvenosti in tudi človeške minljivosti. Tako se je v umetnosti razvil portret – klasičen in žlahten motiv upodabljaajoče umetnosti, ki se, kljub svoji dolgi tradiciji, v sodobni umetnosti spopada s številnimi izzivi. Tej temi se posveča tudi kiparska razstava Alenke Vidrgar.

Družba se spreminja in upodobitve človeškega obraza v različnih obdobjih prevzemajo različne funkcije, spremljajo pa jih različne likovne in ikonografske interpretacije: od simbolnih upodobitev, preko idealiziranih podob do realističnih portretov. Likovna izvedba torej ni odvisna le od umetnostnega razvoja, temveč je navadno tudi kulturno pogojena z vlogo in pomenom, ki ga ima v aktualni družbi posameznik. To soodvisnost lahko v zgodovini opazujemo zlasti takrat, ko govorimo o umestitvi portretov v (javni) prostor.

Kiparske portretne upodobitve so imele poseben pomen in mesto v družbenem sistemu. V tridimenzionalnih podobah se je namreč pred očmi ljudstva utelesil bog ali vladar. Upodobitve bogov so bile največkrat podobe idealiziranega človeka, včasih domišljjsko preoblikovane ali spojene z živalskimi elementi. Zunanji videz bogov je ponazarjal njihove telesne in značajske lastnosti – včasih lepoto, modrost in milino, drugič strogost, neusmiljenost in živalsko energičnost. Zato so se tudi zemeljski vladarji, ki so se z bogovi primerjali, dali upodobiti v idealizirani ali simbolni podobi. Realistični portreti pa so bili bližje tistim, ki so želeli poudariti svojo izjemno človeško naravo.

V današnjem času razumemo portret predvsem kot upodobitev, ki zajame individualnost in edinstvenost človeka. Vendar pri portretiranju ne gre zgolj za enostavno posnemanje, za golo zrcaljenje, za zvesto prenašanje obraznih potez v kiparski material. Ne gre le za fizično podobnost upodobitve z modelom, temveč tudi za senzibilno občutenje in poustvarjanje upodobljenčeve duhovne identitete, njegovih karakternih potez in sledov njegovega delovanja. Gre za poustvarjanje prepričljive fizične in psihološke prisotnosti.

Takšna kiparska naloga ni enostavna, zlasti ko gre za ustvarjanje javnega portreta – spomenika. Razstavljenela dela Alenke Vidrgar nam razkrijejo številne kiparske skrivnosti. Kako, včasih tudi na podlagi skromnih slikovnih ali opisnih virov, poustvariti neko osebnost. Kako v harmonično sožitje povezati obrazne poteze, osebnostne kvalitete in razpoloženje upodobljenca ter kiparjev avtorski izraz. Kako idejno povezati pretekli in sedanji prostor in čas. Spomenik je tu zato, da ohranja zgodovinski spomin, a hkrati pripoveduje tudi o vrednotah sodobnega časa, o idejni usmeritvi naročnika, o svetu tukaj in zdaj. Kipar portretiranca oživi, da vstane pred nami, kakor bi bil iz mesa in krvi, in nas povabi v dialog, k razmisleku in spominjanju. Zdi se, da je sodobne umetnike tovrstnega portretnega realizma marsikdaj strah, češ da je konservativen. Prav tako je nevarno tanka meja med realističnim portretom in ilustrativnostjo, patetiko ali kičem.

Kiparska dela Alenke Vidrgar so vselej tehtno domišljena in natančno izvedena, njen sistematičen način pa se kaže tudi v zasnovi razstave. Avtorica nam ponudi vpogled v načrtovanje javnih kiparskih upodobitev v celotnem procesu – od javnega natečaja, zasnov in maket do postavitve v javni prostor. Med svojevrstna javna naročila spadajo tudi medalje, kovanci in plake-

te, ki pa imajo zaradi intimnejšega formata drugačen značaj. Poseben izziv so izvedbe napisov pri reliefnih upodobitvah.

Portretno kiparstvo je danes redko. Javnih naročil je malo, v zasebni sferi pa je ob bolj priljubljenem slikarskem portretu premočna konkurenca tudi fotografija. A na razstavi lahko, poleg del, ki so narejena za javne prostore, spoznamo tudi značilnosti intimnega portreta. Osebni portreti, ki jih Alenka Vidrgar ustvari povsem svobodno, imajo drugačen značaj. Potreba po mimetični podobnosti tu stopi v ozadje. Nadomesti jo izvirno iskanje likovnih vzporednic za značajske, čustvene in fizične značilnosti upodobljenca. V tej kategoriji najdejo svoje mesto tudi otroški portreti.

Razstava ponuja pregled ustvarjanja Alenke Vidrgar vse od leta 1989 do danes. A tako širok prerez ni pomemben le zaradi avtoričine izjemne produkcije. Razstava je motivno raznolika in predstavi razvoj portreta od idealiziranih upodobitev in anonimnih obrazov do intimnih portretov in javnih upodobitev zgodovinskih oseb. Razstava prinaša tudi dragocen, skoraj didaktičen pregled kiparskih materialov, kot so glina, mavec, kovine, zlitine in umetne mase, kiparskih postopkov in tehnologij, kot so polnoplastično in reliefno modeliranje, klesanje, graviranje, ulivanje in kovanje, ter kiparskih procesov od izdelave skic in risb, maket, kalupov in odlitkov do povečav in pomanjšanih modelov. Marsikaj od naštetega zaradi tehnološke zahtevnosti počasi izginja iz repertoarja klasičnih kiparskih veščin, saj sodobna tehnologija s tridimenzionalnimi skenerji in tiskalniki izpodriva kiparski portret, podobno kot je fotografija v devetnajstem stoletju nadomestila slikarske upodobitve.

Problematika kiparskega portreta je torej nadvse aktualna in o njej je treba govoriti. Ne le zato, da bi razumeli sodobno umetnost, temveč tudi zato, da bi razumeli čas, v katerem živimo. V tem pogledu je razstava Alenke Vidrgar odlično izhodišče za razmislek o sodobnem kiparstvu in sodobni družbi.

Monika Ivančič Fajfar

Mag. Alenka Vidrgar

Rodila se je leta 1958 v Ljubljani. Študirala je na Pedagoški akademiji in Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je leta 1985 končala podiplomski magistrski študij pri profesorjih Slavku Tihcu, Dragu Tršarju in dr. Tomažu Brejcu. Med študijem kiparstva, grafike in vizualnih komunikacij je raziskovala tudi medij fotografije. Po diplomi je poučevala na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo, od leta 1989 pa je samozaposlena v kulturi in za Javni sklad RS za kulturne dejavnosti vodi letne kiparske delavnice v kamnolomu Lesno Brdo. Na Republiškem izpitnem centru je zunanja ocenjevalka za maturitetni predmet Likovna teorija. Piše tudi knjige za otroke: *Glina*, *Leteča riba* in *Igrača zate*. Je članica Društva likovnih umetnikov Ljubljana.

Njena dela so v zbirki Junij, ki jo hrani Arhitekturni muzej v Ljubljani, v zbirki Kabineta slovenske fotografije v Kranju in v zbirki Moderne galerije v Ljubljani. Razstavljala je na samostojnih in skupinskih razstavah ter postavila več javnih kiparskih del doma in v tujini.

Spletna stran: <http://alenkavidrgar.webs.com/>